

козаки подали скаргу на полковника Чигиринського полку Закревського і добилися його заміни в 1644 р., а у червні 1647 р. – на урядників чигиринського староства О.Конецпольського, від яких зазнавали "немалих кривд і утисків".

З початком визвольної війни Чигирин перетворився у гетьманську столицю України, резиденцію гетьмана війська Запорізького, політичний і адміністративний центр: "... гетьман вибрав Чигирин своєю резиденцією тому, що лежав він на кордоні з татарами..., це найцентральніше місце і до Дніпра тільки дві милі." У Чигирині розміщувалась військова канцелярія Б.Хмельницького, архів і скарбниця української держави. З гетьманської столиці видано в цей період близько 300 універсалів. У 1650 р. утворено Чигиринське староство. За висловленням В.Липинського, Чигирин став містом, "де справи Сходу вирішувались, де стикалися дві цивілізації і де творча організуюча цивілізація європейська брала все більшу перевагу над примітивним хаосом і стихійністю азіатського".

З державної школи Б.Хмельницького вийшла ціла плеяда українських гетьманів, столицею яких до 1676 р. був Чигирин: І.Виговський /1657–1659/, Ю.Хмельницький /1659–1663/, П.Тетеря /1663–1665/, П.Дорошенко /1665–1676/.

В результаті Чигиринських походів 1677 і 1678 років, коли Ромодановський для збереження життя свого сина пожертвував гетьманською столицею, Чигирин був спалений, а за "Вічним миром" між Москвою і Польщею /26.5.1686/ його землі повинні були залишатися пустинню та відійти в небуття.

В.ІЛЮШ, М.ВЕГЕШ

НАРОДНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА 1648–1654 Р.Р. І ЗАКАРПАТТЯ

Народно-визвольна війна українського народу проти шляхетсь-

кої Польщі не тільки потрясла всією Україною, але і мала великий резонанс за її межами. Незважаючи на те, що Закарпаття від решти України розділяли Карпатські гори, однак звістки про війну доходили і на Срібну землю, стала могутнім поштовхом до піднесення антифеодальної боротьби на Закарпатті.

Українські козаки вперше з'явилися на Закарпатті задовго до 1648 р. Як вважає В.Грабовецький, що ще на початку ХУП ст. /1619р./ на Закарпатті перебували козаки, які прийшли сюди допомагати надзупану /Грабовецький В.В. Гуцульщина ХІІІ-ХІХ століть.-Львів,1982.-С.64/.

Перші відомості про народно-визвольну війну принесли на Закарпаття козаки, які супроводжували посольство Б.Хмельницького до семигородського /трансільванського/ князя Дьєрдя Ракоці ІІ, з яким гетьман України прагнув встановити дипломатичні відносини. Можливо, саме від когось із цих козаків невідомий закарпатець дізнався про війну і написав на полях рукописного євангелія в с.Ком"яти: "... по смерті великого іменем короля Владислава польського ізвоєвали козаки Польщу. Почали палити вароші і села от ріки Дніпра от славного Києва и ляхов истинати... аж до ріки Вісли. Старшому козакові ім"я було Хміль" /Панькевич І. Покрайні записи на підкарпатських церковних книгах // Науковий збірник товариства "Просвіта" в Ужгороді за 1928-1929 рр.-Ужгород, 1929.-Річник УІ.-С.157/.

Як вважає В.Грабовецький, "Окремі козацькі загони ... часто проникали на Закарпаття і в Березькій та Ужанській хупах завдавали угорським феодалам великої шкоди, руйнували їх маєтки"/Грабовецький В.В. Західно-українські землі в період народно-визвольної війни 1648-1654рр.-К.,1972.-С.75/. Нерідко ужгородські власті доповідали вищій владі про наскоки козаків поблизу Ужгорода /Делекач М. Козаки в політичних комбінаціях мадярських панів в ХУІІІ ст.- Ужго-

род, 1931.- С.197 /.

Закарпатське населення радо зустрічало козаків Б.Хмельницького, бачучи в них своїх визволителів. Нерідко прихід козаків приводив до селянських заворушень і повстань. По відході основних сил Хмельницького із Закарпаття чимало його мешканців влилися в козацькі загони. Це підтверджується реєстром Війська Запорізького. У ньому числилися закарпатці Ільш Венгер, Йосип Венгер, Марко Угрин, Канон Старий, Хома Ференц та інші / Задорожний В.Е., Мазурок О.С., Шульга І.Г. Зоря незгасна.- Ужгород, 1986.- С.20; Історія городів и сел Украинской ССР. Закарпатская область.- К.1982.- С.20 /.

Закарпатці з покоління в покоління передавали розповіді про перебування козаків на Срібній землі. Не випадково, що письменник В.Гренджа-Донський, чекаючи смертного вироку у фашистському канцтаборі, написав прощального листа своїй сім'ї, в якому теж згадав Запорозьку Січ, а імена гетьманів Хмельницького і Мазепи були названі на Соймі 1939 року, коли президент Августин Волошин проголосив незалежність Карпатської України.

В.М.КАЛИНА

З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦЬКОГО ФЛОТУ /XV-XVIII СТ./

Питання історії створення і розвитку українського чорноморського флоту належить до найцікавіших проблем сьогодення /Українське козацтво : сучасний стан та перспективи дослідження, проблеми : Матеріали "круглого столу".- Укр. істор.журн.- 1990. - № 12.- С.27 /. Проте, на жаль, спостерігалось свідоме замовчування цієї проблеми, а то й спотворення на догоду відповідній політичній кон'юктурі.

Історія українського флоту на Чорному морі розпочинається